

*Piia Isoaho*

# **SUPERHJÄLTAR OCH DETEKTIVER**

Tips för att ordna en temaläsningsklubb



# *INLEDNINGSVIS*



Seinäjoki stadsbibliotek 2021.

Riksomfattande specialuppdrag gällande bibliotekstjänster som stöder barns och ungas läsande och läskunnighet.

Publikationen har finansierats av undervisnings- och kulturministeriet.

Text: Piia Isoaho.

Layout: Tiina Lehtineva.

Läsklubb, bokklubb, biblioteksklubb, ordkonstklubb... det älskade barnets många namn! Alla dessa berättar kortfattat vad det är fråga om – om böcker, att lyssna, att läsa, att smaka på orden och på deras makt.

Läsklubbar för barn och ungdomar har anordnats i bland annat folkskolor, bibliotek och skolor redan i årtal. Ordkonstskolor runt om i Finland ordnar högklassig interaktiv undervisning i olika litteraturgenrer och med allt mer omväxlande metoder.

Seinäjoki stadsbiblioteks projekt Läsningssöd för de första stegen på skolvägen inspirerade läsklubbarna. Under läsåret 2020–2021 ordnade fyra pilotskolor inspirerande klubbar, som man dock ville ge ett annat namn än läsklubb. Detta var början på höstterminens superhjälteklubbar och vårens detektivklubbar. Tanken var att presentera och bearbeta barnlitteratur som passar in i temat, kombinerat med funktionalitet och att göra saker tillsammans. Målet var att barn inte skulle uppleva verksamheten som en förlängning av skolan, utan som en hobby.

Klubbarna ordnades i tre olika miljöer inom ramen för projektet: under lektioner, som en eftermiddagsklubb och på ett bibliotek. Superhjältarna och detektiverna var ivriga elever i årskurs 1–3. I slutet av guiden förklarar vi kort vad vi gjorde i superhjälteklubben.

Du håller i en guide som hjälper dig att starta läsklubsverksamhet antingen på ett bibliotek eller i skolan. Förhoppningsvis får du idéer, tips och framför allt mod att starta en ny inspirerande hobby för barn!

Med superhjältehälsningar,

*Piia Isoaho*

bibliotekspedagog, Läsningssöd för de första stegen på skolvägen

ABC

ABC

ABC

# INNEHÅLLSFÖRTECKNING



"Måste man kunna läsa i klubben?"	6
Inspirera! Ska du bli klubbledare? Ja!	8
Bibliotek eller skola?	9
Tema - vilket ska jag välja?	10
Kontinuitet, gruppstorlek och klubbens längd	12
Reklam och material	14
Gruppanda eller bråkstakar?	16
Klubb under lektionen	17
Glädje och utmaningar i eftermiddagsklubben	17
Andra saker att tänka på	18
Att starta en superhjelteklubb i praktiken	19
Läs mer	22

# 1.

## **"MÅSTE MAN KUNNA LÄSA I KLUBBEN?"**

Nybörjarundervisning, läskunnighet och att starta en klubb

Även om läskunnigheten fortfarande bara börjar i nybörjarundervisningen, finns det en fördel i detta för klubbverksamheten: eleven kan bli så intresserad av böckerna i klubben att läsning blir en ny besatthet! Om du startar en klubb för förstaklassare är verksamheten annorlunda än med andraklassare, vars kunskaper i läsning och koncentration är mer utvecklade. Å andra sidan kan lekfulla klubbaktiviteter vara det viktigaste med de mindre, och böckerna en "bisyssla".

### **FÖRSTAKLASSARE**

- Läskunnigheten fortfarande ny för de flesta barnen
- Gruppering, skolregler, undervisning o.d. tar sin tid
- Den bästa tidpunkten för klubben är under vårterminen
- Motivation att läsa så nära sommaren och uppmuntrande till detta i familjerna skulle vara en naturlig förlängning av klubben

### **ANDRAKLASSARE**

- Klubbstart genast på hösten
- Entusiasm för läsning i början av läsåret
- Gruppanda
- Eventuell förlängning av vårterminen för att bibehålla entusiasmen för läsning



## FÖRSTA- OCH ANDRAKLASSARE TILLSAMMANS?

- Utmaningar i klubbens framskridande enligt kompetens
- Utmaningar i barns motivation och koncentration
- Tankar om klubb innehåll för olika stadier av läskunnighet
- Tankar om boktips så att det finns något för alla
- Å andra sidan är nivåskillnaderna fortfarande små och intresset för samma böcker finns redan
- Boktips för hemmet för gemensamma lästunder

**KOM IHÅG:** KLUBBAKTIVITETER PÅ VÅREN UPPMUNTRAR TILL  
EXEMPEL TILL ATT SKAFFA ETT SOMMARLÄSNINGSDIPLOM  
– LÄSLUSTEN KAN UPPRÄTTHÅLLAS ENKELT.



# 2.

## **INSPIRERA!**

Ska du bli klubbledare? Ja!

### **OM DU JOBBAR PÅ BIBLIOTEK OCH FUNDERAR PÅ ATT STARTA EN KLUBB, KOM IHÅG:**

- För barnen är klubben sannolikt något alldeles nytt, så du kan börja med låg tröskel!
- Som klubbledare kommer du att synas för barnen i ett annat ljus (hittills har du gömt dig bakom biblioteksdiskens)
- Barnen ser din egen entusiasm för att läsa, experimentera och göra – kom ihåg äktheten!
- Det är bra att ha naturliga diskussioner med barnen om också annat än klubbinnehållet
- Kom ihåg att en vuxen också får klanta till det! Var barmhärtig mot dig själv, även om allt inte alltid går som planerat
- Lyssna, diskutera, ställ frågor, ta ögonkontakt – få kontakt med barnet!





# 3.

## **BIBLIOTEK ELLER SKOLA?**

---

När du planerar en klubblokal bör du ta hänsyn till några saker. Biblioteket är ett alternativ som är gynnsamt för klubbens aktiviteter: olika material är omedelbart tillgängliga för utlåning, och reserveringar kan göras omedelbart. Med tanke på bibliotekslokalerna vore det mest önskvärt med ett lugnt utrymme där man kan stänga dörren. På så sätt blir andra biblioteksanvändare inte störda av de entusiastiska bokklubbsmedlemmarna! Det är bra om du till exempel kan få kuddar, mattor eller annan rekvisita för att göra det bekvämt. Det skulle också vara bra att ha ett stort bord eller en stor golvyta för uppgifterna.

Om klubben ordnas i skolan, ordnas den ofta antingen under lektionerna eller som eftermiddagsklubb. Utrymmet är ofta ett av klassrummen. Alternativt, om skolan har ett eget bibliotek, är det det bästa alternativet. Det gör också rummet trivsammare att lägga till textilier, yogamattor eller sittpåsar. Det är värt att kontrollera var skolans gymnastiksal ligger – kanske det finns ett klassrum tillgängligt för klubbverksamhet?

# 4.

## TEMA - VILKET SKA JAG VÄLJA?

---

Om möjligt lönar det sig att fråga om barnen själva eller läraren har idéer för klubben innan den börjar. Om du själv redan har idéer om teman för klubben går det också bra!

### HÄR KOMMER DESSUTOM NÅGRA IDÉER OCH TIPS SOM DU KAN ANVÄNDA I KLUBBVERKSAMHETEN:

- Serier
- Dinosaurier
- Djurklubb: hästar, katter, hundar, reptiler osv.
- Lego, spel
- Rymden, planeter
- Jul, t.ex. en skriftlig adventskalender
- Robotar, robotteknik
- Riddare, prinsar, vikingar, prinsessor, älvor osv. med varierande tema varje vecka
- Historia, forntiden
- Skräck och spänning
- Läsvecka, spelvecka, mediekunskapsvecka – till exempel idéer för en månadsklubb
- En klubb där man bygger en äventyrsbana tillsammans
- En flyktrumsklubb som också andra klasser kan genomföra

OAVSETT TEMAT ÄR DET VIKTIGT OCH ROLIGT ATT LÄSA HÖGT.  
HÄR ÄR NÅGRA TIPS FÖR DET:

- Koncentrera dig, så gör barnen det också
- Samla barnen runt dig i en cirkel
- Bilder spelar en viktig roll
- Kom ihåg betoning och inlevelse
- Pausa för att markera vikten av texten
- Ögonkontakt är viktigt, så titta upp från boken ibland



# 5.

## **KONTINUITET, GRUPPSTORLEK OCH KLUBBENS LÄNGD**

I samband med projektet hinner vi endast ordna helheter som omfattar tre gånger i klubbarna. Under de kortare gångerna i klubben kunde man se att det fanns ett behov av flera klubbar.

### **LÄNGRE HELHETER STÖDS BL.A. AV FÖLJANDE:**

- Mer långsiktig planering möjlig
- Det tar tid att lära känna elevernas personligheter
- Du kan dela upp läsningen av böcker i ett par gånger, så att den funktionella eller deltagande verksamheten betonas vissa gånger
- Några böcker för djupare analys
- Gemensam planering och implementering, till exempel en adventskalender eller en sammanställning av ett superhjaltespel eller till exempel en lästidsskrift med uppgifter och lästips för sommaren

Rekommendation för en klubb som varar minst 1-2 månader och omfattar 6-8 gånger, ännu bättre om den omfattar hela terminen! Då behövs det variation i innehållet - på så sätt hålls barnen engagerade och mer intresserade av klubben.

## GRUPPSTORLEKEN BÖR VARA BEGRÄNSAD TILL 8–10

### DELTAGARE:

- Diskussion och gemensamma aktiviteter möjligt med alla deltagare
- Eventuellt pararbete för att lära känna andra klubbmedlemmar
- Klubbledaren följer upp gruppdynamiken och uppmuntrar och guidar efter behov

### REKOMMENDATIONEN FÖR KLUBBENS LÄNGD ÄR 1,5 TIMMAR, EFTERSOM:

- Man för en eftermiddagsklubb måste reservera cirka 15 minuter för att äta mellanmål och prata
- 1 h räcker, men kräver mer sammansatt innehåll
- Instruktioner, tips och lösning TAR TID
- Det behövs mycket tid för pyssel och uppgifter så att alla hinner bli klara



# 6.

## REKLAM OCH MATERIAL

---

Det är en bra idé att investera i marknadsföringen av klubben. Skapa en attraktiv annons för biblioteket eller via lärarna/speciallärarna till skolan och föräldrarna.

### KOM IHÅG ATT ÅTMINSTONE NÄMNA DESSA:

- Definiera åldersgruppen noga, och om klubben ordnas på biblioteket, om man får ta med mellanmål osv.
- Antal gånger klubben hålls, klockslag, eventuellt (klass)rum
- Kontaktuppgifter för någon som kan svara på frågor om klubben
- Ordnas det något speciellt i slutet av klubben? T.ex. en natt för superhjältar på biblioteket med litterära och andra sorters godbitar

F R G

I en funktionell läsklubb finns det aktiviteter – och för detta krävs material. Om du får slut på idéer kan du hitta många enkla pyssel-tips på till exempel Pinterest.

## HÄR ÄR NÅGRA MATERIALTIPS:

- Akvareller, akrylfärger, glasmålning, textiltuschar
- Modellera
- Mirakeldeg, enkelt recept finns i Google
- Silkespapper, filter, kartong, folie, papp, vellpapp, film osv.
- Toalett- och hushållspappersrullar, äggförpackningar, engångskärl
- Lösögon för karaktärer som säljs i små förpackningar på pysselhyllan
- Piprensare, pompoms, pärlor, pärlplattor, fjädrar
- Klädnypor, glasspinnar
- Foam Clay-skumlera
- Papperssnören, olika trådar, metalltråd, mönstertejp



# 1.

## GRUPPANDA ELLER BRÅKSTAKAR?

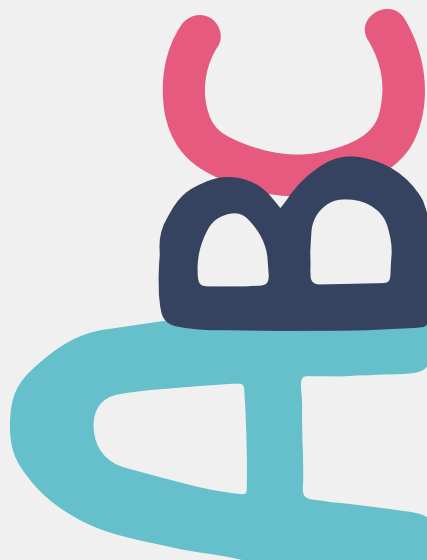
### Fungerande klubbverksamhet

I en eftermiddagsklubb i skolan eller på biblioteket har klubble-daren ansvar för gruppen och dess atmosfär. Om det går för vilt till är det din uppgift och skyldighet att stoppa det. Därför är det önskvärt att överväga gemensamma regler i förväg. Till exempel får varje barn berätta sin regel i början av den första klubbgången, varav man sedan röstar på TOPP 3. Dessa skrivs upp och placeras fram i början av varje klubbtimme. Om reglerna inte respekteras ska man tillsammans fundera på vad som ska göras. Det viktigaste är att skapa gruppanda genom samarbete.

### VAD HÄNDER OM GRUPPEN BÖRJAR BLI RASTLÖS?

#### DET HÄR ÄR METODERNA ANVÄNDE JAG:

- Rumpan upp från bänken
- Motion, gymnastik
- Mellanmålsbok eller poesi/rimmande
- Produktion av egen text





# 8.

## **KLUBB UNDER LEKTIONEN**

En klubb som ordnas under lektionen är alltid på lärarens ansvar: en utomstående ledare ansvarar inte för barnen. Därför ska det alltid finnas en lärare eller annan yrkesutbildad pedagog i klassrummet under klubbverksamheten. Kom överens om era roller och arbetsfördelningen i förväg. Ofta är läraren glad att få ett nytt perspektiv på litteratur och ordkonst med hjälp av klubben.

# 9.

## **GLÄDJE OCH UTMANINGAR I EFTERMIDDAGSKLUBBEN**

Skoldagarnas längd för de mindre eleverna syns ofta som trötthet och irritation på eftermiddagarna. Därför är det bra att hålla en liten paus före klubben: en kort rast och ett mellanmål ger energi för att orka i klubben. Diskussioner och umgänge med kompisarna hjälper eleverna att koncentrera sig. Å andra sidan kan en rolig händelse under skoldagen göra klubbdagen speciell. Kan temat i superhjälteklubben till exempel vara att rädda ett katt från ett träd när man under rasten har hört katten jama sorgligt uppe i trädet?

# 10. *ANDRA SAKER ATT TÄNKA PÅ*

Klubbledaren ska alltid uppge ett straffregisterutdrag som krävs av personer som arbetar med barn till arbetsgivaren, om denne inte gjort det tidigare.

Fotograferingstillstånd ska alltid fås av barnens vårdnadshavare om du publicerar identifierbara ansiktsbilder på barnen till exempel på bibliotekets sociala medier.

Om du inte håller klubben under en lektion utan själv ansvarar för gruppen ska du på förhand utreda klubblokalernas säkerhet samt placeringen av utrymningsvägar och eventuellt första hjälpen-skåp. Ta också reda på vad bibliotekets försäkring täcker vid en olycka.

Det är önskvärt att ta anmälningar till klubben och att i detta sammanhang samla föräldrarnas kontaktuppgifter för kontakt och problemsituationer. Kom också ihåg dataskydd och tystnadsplikt. Namnen på klubbmedlemmarna eller föräldrarna eller uppgifter om dem kommer inte att lämnas ut.



# 11.

## **SÅ HÄR STARTAR DU EN SUPERHJÄLTEKLUBB**

Inför den första gången kan du tänka på en bok som är bekant för dig och som du kan utantill. Den kan hjälpa dig styra undervisningen. En sådan bok kan vara Jukka Laajarannes Uskomattomia selityksia (WSOY 2006). En bekant bok gör det lättare att läsa högt och leva in sig i berättelsen. Att få barnen intresserade av boken är viktigt, för så här kommer de in i temat. Det är också viktigt att tänka på bokens innehåll tillsammans. Ni kan diskutera handlingen, om illustrationen stöder bokens text, hurdan bokomslaget är, vad illustratörens betydelse är för boken. Om du vill vara mer specifik om klubbens framtida verksamhet är det okej. Jag själv höll det hemligt till nästa gång för att hålla iveren uppe.

### **FÖRSTA GÅNGEN DU HÅLLER KLUBBEN KAN NI GÖRA NÅGOT AV FÖLJANDE:**

- Fokusera på presentation av böcker
- Välja en bok tillsammans för nästa gång
- Komma överens om att var och en efter bästa förmåga och antingen själv eller med en förälder läser en bok som kan presenteras nästa gång
- Pyssla självständigt eller göra en uppgift tillsammans

## SKRIFTLIGT INNEHÅLL FÖR SUPERHJÄLTEKLUBBEN

- Lättlästa serier
- Barnlitteratur på klarspråk
  - Dessa är bra tips också för läraren
- Fackböcker om olika teman
  - Elever kan uttrycka önskemål om olika teman
  - Tas med till nästa klubb
  - Kompistips när de är som bäst
- Bilderböcker
  - Hjältar, riddare, prinsessor, osv. enligt tema
  - Hjältomodiga djur
  - Humor och skoj
- Ramsor, dikter, rim
  - Som krydda och mellanliggande uppgifter
  - Delaktighet
  - Lyssnande, koncentration
  - Alternativ för slutrim
- Ljudböcker

## FUNKTIONELLA INNEHÅLL FÖR SUPERHJÄLTEKLUBBEN

- Sagokort, tärningar, yogakort, gymnastikkort
  - Till exempel Oppi&ilo
- Ritning, pyssel osv.
  - Egen superhjältekaraktär, namn, vilken superkraft, vilken svaghet osv.
- Bygga lego
  - Superhjältens fordon, hem, hemliga plats osv.
- Tillverkning av superhjält masker
- Superhjältekaraktärer av modellera
- Ordhatt, sagostund

К У В  
В Ш А

# 12. **LÄS MER**



Artikel om ordkonst i undervisningen

Sanna Loukoma, Elina Mäkinen: Sanataidetta – miksi ja miten?

<https://lukuliike.fi/sanataidetta-miksi-ja-miten/>

Information om Finlandsmodellen för hobbyverksamhet på utbildnings- och kulturministeriets webbplats

<https://minedu.fi/sv/finlandsmodellen>

Information om morgon- och eftermiddagsverksamhet på Utbildningsstyrelsens webbplats

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/morgon-och-eftermiddagsverksamhet>

Information om skolans klubbverksamhet på Utbildningsstyrelsens webbplats

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/skolans-klubbverksamhet>

Webbplatsen för Suomen sanataideopetuksen seura innehåller mycket information och material som stöd för verksamheten

<https://sanataide.fi/>



